

ЗМІСТ МОВНОГО ПОРТФЕЛЯ ДЛЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

У статті розглядається питання розробки мовного портфеля для навчання майбутніх філологів англійського писемного мовлення. Конкретизовано основні структурні компоненти мовного портфеля для навчання студентів-філологів англійського писемного мовлення, описано їх зміст та окреслено нововведення, запроваджені при формуванні змісту структурних складових мовного портфеля для навчання студентів-філологів англійського писемного мовлення.

Ключові слова: мовний портфель, англійське писемне мовлення, студенти-філологи.

На сьогоднішній день в умовах реформування вітчизняної системи вищої освіти якнайшвидшого вирішення потребує проблема оновлення методик оволодіння іноземними мовами, англійським писемним мовленням (АПМ) зокрема. Одним із шляхів підвищення рівня сформованості у майбутніх фахівців умінь АПМ є впровадження у навчальну практику мовного портфеля, укладеного відповідно до прийнятих у Європі стандартів.

У працях вітчизняних і зарубіжних методистів представлено професійний портфель учителя іноземної мови (О. Б. Бігич, Н. Г. Соколова), Європейський Мовний Портфель (ЄМП) для майбутніх економістів (С. Ю. Ніколаєва, Н. В. Ягельська), а також мовні портфелі для учнів початкової школи (А. Гергель, Н. Д. Гальскова, З. Н. Нікітенко, В. В. Сафонова), що укладені згідно з рекомендаціями Ради Європи. Запропоновані види портфелів є комплексними – у них представлені уміння з усіх видів мовленнєвої діяльності. У рамках нашого дослідження відповідно до цілей, принципів, структури ЄМП та з урахуванням вимог чинної програми укладено одноцільовий мовний портфель – мовний портфель для навчання майбутніх філологів АПМ, який є вкрай необхідним при аспектному навчанні курсу англійської мови у вищому навчальному закладі.

Мовний портфель визначаємо як засіб навчання АПМ, що забезпечує реалізацію специфічної системи контролю, яка базується на самоконтролі й самокорекції. Основними цілями його розробки і впровадження у навчальний процес є такі: привести у відповідність рівень навчання АПМ з загальноєвропейськими стандартами; запровадити рівневий підхід у процесі навчання АПМ; стимулювати й інтенсифікувати процес навчання АПМ; розвивати у студентів здібність представляти й описувати іншомовну компетенцію з використанням взаємно прийнятих форм опису. Основні функції мовного портфеля – педагогічна та звітна – реалізуються через його структуру.

Мета статті – описати структуру та зміст мовного портфеля для навчання АПМ, що призначений для студентів-філологів третього курсу.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань: конкретизувати основні структурні компоненти мовного портфеля для навчання студентів-філологів АПМ, описати їх зміст та окреслити нововведення, запроваджені при укладанні структурних складових мовного портфеля для навчання АПМ.

У процесі формування мовного портфеля для навчання АПМ ми керувалися положеннями рекомендацій для укладачів мовних портфелів [1; 4]. Розроблений мовний портфель має трикомпонентну структуру та включає такі *розділи*: 1) Мовний паспорт; 2) Біографія опанування АПМ; 3) Досьє. Обраний формат – папка-швидкозшивач.

Першому розділу передують зміст, який є основою для пошуку необхідного компоненту у мовному портфелі. Перед початком кожного з розділів, а також підрозділів, наведено докладну інструкцію з використання.

Перший розділ – **Мовний Паспорт / Language Passport** – містить інформацію про рівень володіння АПМ студентом. Відповідно до основних положень щодо розробки мовних портфелів [1, с. 24-28, 82-83] цілями розділу є опис досягнень і досвіду власника мовного портфеля у володінні АПМ з опорою на документальні підтвердження та самостійне оцінювання рівня володіння вміннями АПМ. Зміст мовного паспорта містить такі блоки: 1) "досвід використання АПМ", 2) "блок самооцінки", 3) "блок оцінки". Мовний паспорт призначений, насамперед, для ознайомлення викладача з досвідом англійськомовного писемного спілкування студента та створення загального уявлення про характер його мовної підготовки у галузі АПМ. Для забезпечення чіткості подачі інформації та зручності у використанні інформацію в кожному блоці організовано у форматі таблиці.

Перший блок – **досвід використання АПМ / Writing Experience** – містить короткий огляд документально підтвердженого досвіду використання АПМ у реальних ситуаціях (напр., участь у конкурсах,

проектах, студентських конференціях, офіційному листуванні, програмах обміну, ділових контактах, де застосовувалось АПМ). У ньому надається лише перелік цих ситуацій (табл. 1). Офіційні документи або свідчення про участь у них (конкурсні есе, статті, проекти, нотатки в газету, опубліковані тези конференцій, офіційні листи і т.ін.) наводяться у третьому розділі мовного портфеля – Досье.

Таблиця 1

Досвід використання АПМ / Writing Experience

Дата Date	Досвід використання АПМ Writing Experience	Назва документа Document
--------------	---	-----------------------------

Другий блок – **блок самооцінки / Self-Assessment Unit** – охоплює шкалу самооцінювання вмінь АПМ / *Grid for Self-Assessment of Writing Skills* та таблицю самооцінки вмінь АПМ / *Profiles of Writing Skills*.

Шкала самооцінювання складається із загальних характеристик рівнів володіння АПМ [2, с. 26-27]. Вона слугує основою для визначення рівня володіння АПМ власником мовного портфеля. Оскільки мовний портфель, який укладається в межах нашого дослідження, призначений для студентів-філологів 3-го курсу, перші два рівні – А1 (інтродуктивний) та А2 (середній) – не враховуються. Шкали та таблиці самооцінки наводяться відповідно до рівнів: В1 (рубіжний), В2 (просунутий), С1 (автономний), С2 (компетентний).

Таблиця самооцінки вмінь АПМ містить назви основних рівнів володіння АПМ та результати самооцінки (комірки для заповнення) (табл. 2).

Таблиця 2

Таблиця самооцінки вмінь АПМ / Profiles of Writing Skills

Час Time	Рівні Levels	В1 Рубіжний Threshold	В2 Просунутий Vantage	С1 Автономний Effective Operational Proficiency	С2 Компетентний Mastery
	Початок семестру Beginning of the term				
Кінець семестру End of the term					

Третій складник мовного паспорта – **блок оцінки / Teacher-Assessment Unit** (табл. 3) – покликаний сприяти формуванню об'єктивної оцінки прогресу студента та забезпечувати контроль викладача за навчально-пізнавальною діяльністю. У графі "Оцінка і коментар" мають бути представлені у вигляді кількісного показника оцінка за письмовий текст (ПТ) та виконаний у довільній формі коментар викладача, який демонструє якісну оцінку.

Таблиця 3

Блок оцінки / Teacher-Assessment Unit

Дата Date	Вид і назва ПТ Type and Title of Text	Оцінка і коментар Evaluation and Comments
--------------	--	--

Другий розділ мовного портфеля – **Біографія опанування АПМ / Writing Biography** – є сукупністю відомостей, що описують неформальний досвід використання АПМ та відображають визначений власником мовного портфеля рівень володіння АПМ. Основним призначенням розділу є залучення студентів до самоаналізу власного процесу навчання, його самооцінювання, фіксації результатів, планування, визначення

цілей в оволодінні вміннями АПМ та усвідомлення способів набуття вмінь. Біографія вивчення АПМ включає такі складники:

1. Моя біографія оволодіння АПМ / *My Writing Learning Biography*;
2. Контрольні листи для самооцінки рівня володіння вміннями АПМ / *Self-Assessment Checklists of Writing Skills*;
3. Мої цілі / *My Goals*.

Моя біографія оволодіння АПМ / *My Biography of Writing Studies* фіксує у хронологічному порядку відомості про досвід використання АПМ, який не обов'язково підтверджується документально, та містить інформацію про: відвідування шкіл чи курсів, де здійснювалось вивчення АПМ; використання АПМ у реальних ситуаціях (навчання, робота, друзі, подорожі, Інтернет комунікація – chatrooms, ICQ, listserve, listboards, forums); участь у проєктах, презентаціях, конференціях (на Інтернет-сторінках включно). Значущість зазначених подій для розвитку вмінь АПМ визначається студентом у графі "Прогрес у оволодінні АПМ" (табл. 4), що сприяє самоаналізу й самооцінюванню писемної діяльності.

Таблиця 4

Моя біографія вивчення АПМ / *My Biography of Writing Studies*

Дата / термін <i>Date / Term</i>	Подія <i>Event</i>	Прогрес у оволодінні АПМ <i>Writing Learning Progress</i>
-------------------------------------	-----------------------	--

Контрольні листи для самооцінки рівня володіння вміннями АПМ / *Self-Assessment Checklists of Writing Skills* складають зміст другого підрозділу у розділі "Біографія опанування АПМ". Вони призначені для детального визначення рівня володіння АПМ власником мовного портфеля та для планування його навчальної діяльності з АПМ. Це чотири докладні форми, кожна з яких містить опис умінь АПМ (набір дескрипторів) відповідно до рівня володіння АПМ (B1, B2, C1, C2). Укладання набору дескрипторів для кожного контрольного листа здійснювалось на основі наведених у Загальноєвропейських рекомендаціях шкал [2, с. 26-27, 61-62]. Щоб якнайточніше врахувати програмні вимоги, зазначені дескриптори були співвіднесені та скомбіновані з представленими у програмі в рамках шкали оцінювання ПТ [4, с. 83-84, 236-237]. Структура *контрольного листа* представлена в табл. 5.

Таблиця 5

Структура контрольного листа для самооцінки рівня володіння вміннями АПМ

Вміння АПМ, які я можу здійснювати <i>Writing skills I can do in English</i>	Так, я вмію <i>Yes, I can</i>	Думка викладача <i>Teacher's opinion</i>	Я хочу навчитись <i>I want to gain</i>	Примітки <i>Comments</i>
---	---	--	--	-----------------------------

У першій графі наводиться перелік умінь АПМ за рівнями B1–C2. На початку роботи з контрольними листами власник портфеля у другій графі повинен зробити позначку "✓", якщо на його думку, він/вона вже володіє зазначеним умінням, або позначку "✓✓", якщо він/вона вважає, що це дуже просто. У графі "Думка викладача" викладач має підтвердити або спростувати твердження студента. За таких умов мовний портфель функціонує не лише як засіб самоконтролю й самооцінювання, але й контролю з боку викладача. При цьому оцінювання здійснюється на основі самооцінки. У разі визначення студентом та/або викладачем одного з умінь метою навчання, у графі "Я хочу навчитись" студент або викладач, або обидва повинні поставити позначку "!". Якщо набуття якогось із цих умінь визначається як одна з першочергових цілей, у зазначеній графі вони мають поставити позначку "!!". Графа "Примітки" призначена для висловлення викладачем рекомендацій і зауважень щодо роботи студента та підтвердження або спростування зазначеного студентом факту оволодіння вмінням.

Третій підрозділ у розділі "Біографія опанування АПМ" – **Мої цілі / *My Goals*** (табл. 6) – надає студенту можливості планувати власну навчальну діяльність, а також визначати стратегії оволодіння вміннями. У графі "Уміння, яким я хочу оволодіти" фіксуються ті вміння, що визначені у *контрольних листах для самооцінки рівня володіння вміннями АПМ* як першочергові.

Мої цілі / My Goals

Уміння, яким я хочу оволодіти	Як я планую оволодіти вмінням	Етапи виконання	Дата оволодіння вмінням	Думка викладача	Коментар
<i>Skills I want to gain</i>	<i>How I plan to gain the skill</i>	<i>Stages of Fulfillment</i>	<i>Date of Gaining the Skill</i>	<i>Teacher's Opinion</i>	<i>Comments</i>

У графах "Як я планую оволодіти вмінням" і "Етапи виконання" студент визначає способи дій у певній послідовності, які, на його думку, є необхідними для досягнення цих цілей, та проектує етапи своєї роботи. Дата оволодіння вмінням має бути засвідчена у графі "Думка викладача". У графі "коментар" викладач висловлює свою думку про якість набутого вміння, зауваження й пропозиції щодо подальшої роботи або визначення наступної цілі.

Третій розділ – **Дос'є / Dossier** – є викладенням досвіду в оволодінні АПМ, що представлений зразками виконаної роботи, результатами самооцінки, описом досвіду роботи та будь-якими іншими документами за вибором студента. До складу дос'є включаються зміст дос'є та папка з матеріалами.

Зміст дос'є є переліком назв матеріалів, які містить цей розділ. У змісті знаходить своє відображення порядок / принцип організації матеріалів у дос'є.

Першим складником **папки з матеріалами** є *вступ*, який виконує функції резюме, обґрунтування змісту та путівника по матеріалах дос'є. У ньому наводиться короткий опис матеріалів та розкривається логіка взаємозв'язку між ними. Наступний компонент "*Звіт про самооцінку*" / "*Self-Evaluation Report*" пишеться по закінченні курсу і є підсумковим аналізом процесу навчальної діяльності з АПМ. Основними моментами, які студент повинен висвітлити в ньому, є такі: результати аналізу власних досягнень і недоліків у роботі; причини успіхів і невдач; діві шляхи й способи оволодіння вміннями АПМ; висновок щодо ефективності власної навчальної діяльності з АПМ.

Невід'ємним складником дос'є є *контрольні листи самооцінки ПТ / Self-Evaluation Checklist*, що укладаються викладачем з урахуванням жанрових особливостей різних типів ПТ та дескрипторів шкали самооцінювання рівнів володіння АПМ [2, с. 26-27, 232, 236]. Вони складаються з чітких дескрипторів, що підвищує правильність самооцінки. Зразком контрольного листа самооцінки ПТ в жанрі розповіді може бути така загальна форма:

Self-Evaluation Checklist
(Text Genre: Narration)

Date _____

Topic of the essay _____

This paper is submitted as _ a rough draft, _ a final draft, _ a revision of a final draft.

1. A narrative relates a story or an incident. Does my narrative tell a story? _____

2. Do I establish a clear context for my narration, telling when, where and to whom the action happened?

3. Have I established my attitude about the story clearly? _____

4. A narrative presents a sequence of events in logical, often chronological order. Are my ideas and sentences arranged in a chronological order? _____

5. Does my narration have a clear thesis? _____

6. Does it have clear, focused controlling ideas? _____

7. Do all of the details support the controlling idea? _____

8. Have I included enough details? Are the details convincing? Specific? _____

9. *Is my point of view appropriate and consistent?* _____
10. *Do I tell the story from the first-person or third-person point of view? Have I put it clearly and used appropriate pronouns?* _____
11. *Is every paragraph coherent?* _____
12. *Do all the sentences flow smoothly?* _____
13. *Is my narrative unified?* _____
14. *Do I use a wide range of adequate vocabulary?* _____
15. *Do I use appropriate grammar structures?* _____

Звітні форми / Learning Summaries складають наступний компонент папки з матеріалами. Вони заповнюються регулярно (напр., раз у два/ три / чотири тижні) та мають на меті самоаналіз досягнень і недоліків писемної діяльності. Наведена у них інформація складає основу для написання звіту про самооцінку наприкінці семестру. Звітна форма може бути побудована за таким зразком:

Learning Summary

- *What I like about my essay(s) is...*
- *What I need to improve is...*
- *I am getting better at...*
- *As I wrote this I worked hard at...*
- *I experienced such difficulties...*
- *This was hard because...*
- *The following ways of overcoming the difficulties were the most effective...*
- *This piece(s) shows / show my strengths are...*
- *Here is how I have grown...*
- *On my next piece, I plan to work on...*

Склад папки з матеріалами поповнюється *листами взаємооцінки ПТ / Peer Review Checklist*, що передбачають надання аналітико-критичних коментарів до ПТ. Зразком листа взаємооцінки ПТ у жанрі розповіді може бути така форма:

PEER REVIEW CHECKLIST

(Text Genre: **Narration**)

Writer _____

Reviewer _____

Date _____

Topic of the essay _____

This paper is submitted as *_ a rough draft, _ a final draft, _ a revision of a final draft.*

Content

- *Does the writer establish a clear context for his/her narration?* _____
- *What is the thesis of the essay?* _____
- *Does it have a controlling idea? Is it clear and focused? Does it seem to be weaker than it should be?*

- *Do all of the details support the controlling idea?* _____
- *Are all the details relevant and convincing?* _____
- *Does the writer establish his/her attitude about the story clearly?* _____

– Is the point of view appropriate and consistent? _____

Organization

– Does the writer tell the events in a chronological order? _____

– If the essay is organized chronologically, does it seem to drag or ramble? Are there any slow spots? _____

– Does the opening fail to engage readers' attention? Suggest alternatives. _____

– Were there any points that you could not understand? _____

– Can one easily find the climax or high point of the essay? Is there a need to heighten the suspense leading up to it? _____

– Is the ending flat? Suggest a better way to end the essay. _____

– At any point of the essay, do you feel that transitions between stages in the narration are confusing or too abrupt? _____

– Is the narration unified? _____

Word choice

– Are the words in the essay chosen accurately and stylistically appropriately? _____

– Is the range of the vocabulary wide, adequate or limited? _____

– Can you trace any vague / unclear words or biased / dehumanizing word choice? _____

Grammar

– Are the sentences of the essay generally free of errors and appropriately varied? _____

– Can you trace any misplaced modifiers, ineffective passives, mismatched constructions, or unclear sentences? _____

– Are there any errors of tense, number, word order, pronouns or prepositions? _____

Mechanics

– Does the essay demonstrate a sound control of mechanics? _____

– Are there any errors in spelling, punctuation or capitalization? _____

Основну частину досьє складають самостійно вибрані власником портфеля зразки ПТ, що слугують підтвердженням досягнень за певний період навчання. У досьє можуть наводитися зразки ПТ на різних стадіях їх створення. Доцільно представити щонайменше один із них у всіх варіантах відповідно до послідовності етапів – планування, чернетка, коригування, редагування (на основі процесуального підходу). У цілому папка з матеріалами включає: вступ; звіт про самооцінку; документи, згадані у перших двох розділах (конкурсні есе, статті, тощо); контрольні листи самооцінки ПТ; звітні форми; листи взаємооцінки ПТ; зразки ПТ.

Отже, зміст мовного портфеля для навчання студентів-філологів третього курсу АПМ сформовано згідно з загальними принципами укладання ЄМП. Розроблений портфель має класичну трикомпонентну структуру та охоплює розділи: Мовний паспорт, Біографія опанування АПМ, Досьє.

При укладанні структурних складових запроваджено деякі зміни та нововведення, які не суперечать принципам розробки мовних портфелів і не змінюють рекомендованої Радою Європи структури. Мовний паспорт поповнений компонентом "Блок оцінки" з метою об'єднання якісної та кількісної оцінок і фіксування результатів, одержаних за кожний ПТ. До розділу "Біографія опанування АПМ" уведено підрозділ "Мої цілі" для залучення студентів до планування навчально-пізнавальної діяльності. У контрольних листах для самооцінки рівня володіння АПМ уточнено й поповнено перелік відповідних умінь. З метою організації систематичної самооцінки в процесі укладання мовного портфеля та в процесі створення ПТ до розділу "Досьє" введено обов'язкові компоненти (вступ, звіт про самооцінку, контрольні листи самооцінки ПТ, листи взаємооцінки ПТ, звітні форми).

Перспективним є продовження досліджень щодо формування електронного мовного портфеля для навчання майбутніх філологів АПМ.

Використані джерела

1. Европейский Языковой Портфель : предложения по разработке / [И. Крист, Ф. Дебюзер, А. Добсон и др. ; пер. с англ. Е. Н. Гром, Н. Г. Соколовой, Е. В. Смирновой]. – М. : Еврошкола, 1998. – 155 с.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / [пер. з англ. О. М. Шерстюк ; наук. ред. С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання) : проект / [С. Ю. Ніколаєва, М. І. Соловей, Ю. В. Головач та ін. ; під кер. С. Ю. Ніколаєвої]. – К. : Київ. держ. лінгв. ун-т та ін., 2001. – 245 с.
4. European Language Portfolio : Principles and Guidelines [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.coe.int/t/dg4/Linguistic/Source/Guidelines_EN.pdf

СОДЕРЖАНИЕ ЯЗЫКОВОГО ПОРТФЕЛЯ ДЛЯ ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОЙ ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ

В статье рассматривается вопрос разработки языкового портфеля для обучения будущих филологов английской письменной речи. Конкретизированы основные структурные компоненты языкового портфеля для обучения студентов-филологов английской письменной речи, описано их содержание и определены нововведения, осуществленные при формировании содержания структурных составляющих языкового портфеля для обучения студентов-филологов английской письменной речи.

Ключевые слова: языковой портфель, английская письменная речь, студенты-филологи.

Bezhenar I. V.

THE CONTENTS OF THE LANGUAGE PORTFOLIO FOR TEACHING ENGLISH WRITING TO THE STUDENTS OF PHILOLOGY

The article deals with the issue of developing the language portfolio for teaching writing to future philologists. The main structural components of language portfolio for teaching English writing to the students of philology are specified, their contents are described. The changes introduced while developing the contents of the portfolio structural components are determined.

Key words: language portfolio, English writing, philological students.

Стаття надійшла до редакції 22.08.13

